

Resultaten onderzoek vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen

Locatie : Virmundtstraat & Gelind te Gemert

Datum : 15-11-2021
Projectnummer : P21-0030
Opdrachtgever : RHO adviseurs
Opgesteld door : KR Moonen
Kwaliteitscontrole : IJJ Vleut

Kader

RHO adviseurs begeleidt de planprocedure voor de ontwikkeling op de Virmundtstraat 13 en Gelind 25, 27 en 29 te Gemert. De ontwikkelingen bestaan uit de sloop van de huidige bebouwing en realisatie van nieuwbouw. In verband met de voorgenomen plannen is in 2021 een toets flora en fauna uitgevoerd (Habitus, RHOA2021-28-QS1-V1). Hieruit is gebleken dat de huizen mogelijkheden bieden voor verblijfplaatsen van vleermuizen, nestlocaties van huismussen en gierzwaluwen.

Om eventuele overtreding van de Wet natuurbescherming te kunnen voorkomen, is een nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. In onderhavige notitie worden de resultaten van het nader onderzoek beschreven.

Figuur 1. Begrenzing van het plangebied (rode lijn)

Methode

Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol van 2021. Het onderzoek naar vleermuizen richt zich op het vaststellen van de functie van het gebied voor vleermuissoorten. De volgende functies voor vleermuizen zijn mogelijk aanwezig binnen het plangebied en zijn onderzocht:

- Foerageergebied
- Verblijfplaatsen gebouwbewonende soorten
  - o Zomerverblijfplaats
  - o Kraamverblijfplaats
  - o Paarverblijfplaats & zwermgedrag in het najaar

Gezien de verspreiding van de vleermuissoorten in Nederland en de beschikbare functies voor vleermuizen binnen het plangebied, zijn de volgende vleermuissoorten binnen en in de omgeving van het plangebied te verwachten: gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Op basis van de functies van het gebied voor vleermuizen en de te verwachten soorten binnen het plangebied is de inspanning en tijdsperiode van het onderzoek vastgesteld. Tabel 1 geeft een overzicht van de bezoekdata, de onderzoeker(s), de onderzochte functie en het moment op de dag en de weersomstandigheden.

Het onderzoek in de avond is uitgevoerd door drie deskundigen. Het onderzoek naar verblijfplaatsen in de ochtend is uitgevoerd met minder personen dan de avondrondes in het voorjaar, conform het vleermuisprotocol 2021; “doordat het zwermen 's ochtends meer tijd in beslag neemt dan het uitvliegen 's avonds, kan een waarnemer in de nacht een groter gebied overzien door rond te lopen of te fietsen”. De onderzoeksrondes tijdens het najaar zijn uitgevoerd door twee deskundigen. Tijdens het onderzoek naar mogelijke paarverblijfplaatsen en zwermgedrag van vleermuizen is het mogelijk een groter gebied te overzien met minder deskundigen. In het najaar is met twee deskundigen onderzoek gedaan.

De gewone dwergvleermuis gebruikt in de winter massale gebouwen als massale winterverblijfplaats. De gebouwen kenmerken zich vooral door een robuuste bouwstijl, de aanwezigheid van diepe spleetvormige ruimten (spouw, dilatatievoeg, holle vloerelementen etc.) en een ruimte met een dusdanig grote oppervlakte dat er meer dan honderden tot duizenden vleermuizen in kunnen verblijven. In dit geval is ervoor gekozen om geen onderzoek uit te voeren naar massale winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen gedurende de nacht, omdat de woning niet voldoet aan de specificaties van een mogelijke massawinterverblijfplaats. In het gebouw is niet voldoende oppervlakte beschikbaar waarin een grote hoeveelheid aan gewone dwergvleermuizen in kan verblijven.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van verschillende batdetectors (Pettersson D240x en Anabat Walkabout). Vleermuizen maken ultrasoon geluid en met de echo daarvan krijgen ze een geluidsbeeld van de omgeving. Wij kunnen dat geluid met het blote oor niet of nauwelijks horen, maar een batdetector zet het ultrasone geluid om naar een geluidsfrequentie die wij wel kunnen horen. Met de batdetectors die gebruikt zijn tijdens het vleermuisonderzoek is het mogelijk om opnames te maken van de geluiden.

De Anabat Walkabout heeft als meerwaarde dat de sonogrammen van de geluiden van de vleermuizen gelijk zichtbaar zijn en in het veld kunnen worden geanalyseerd. De opnames zijn, indien noodzakelijk, achteraf geanalyseerd om met zekerheid de vleermuissoort vast te stellen met behulp van BatExplorer.

Ronde	Datum	Functie	Tijd	BCAS/ ECAS	Onder- zoeker	Bewolking	Temp (°C)	Neerslag	Wind (bft)
1	15-6-2021	FG/ZV/KV	21:55 – 0:25	21:57/05:20	MV, FD, JvH	Helder	21	geen	0
2	6-7-2021	FG/ZV/KV	21:55 – 0:25	21:55/05:30	FD, EB, JvH	Helder	19	geen	2
3	3-6-2021	FG/ZV/KV	02:25 – 05:30	21:48/05:24	KM, JvH	Helder	17	geen	2
4	23-8-2021	PV/FG	22:00 – 01:00	20:43/06:37	IL, MO	Helder	16	geen	2
5	14-9-2021	PV/FG	21:45 – 23:45	19:54/07:12	JvH, FD	Bewolkt	19	geen	1

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers, onderzochte functies en weersomstandigheden. Onderzoekers: IV = Ivar Vleut, KM = Kirsten Moonen, JvH = Jule van Hout, FD = Freek Derks, MV = Mark Vonk, EB = Elianne Boerboom, IL = Ivo Lustenhouwer, MO = Marieke den Otter. Functies: FG = Foerageergebied, ZV = zomerverblijfplaats, KV = kraamverblijfplaats, PV = paarverblijfplaats en zwermgedrag. ECMS = zonsopkomst, BCAS = zonsondergang.

Gierzwaluwen

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd conform de methode van het NGB soortinventarisatieprotocol voor gierzwaluwen versie juli 2017. Volgens het NGB protocol is het noodzakelijk om 2 uur voor zonsondergang te beginnen tot zonsondergang. We hebben besloten om na zonsondergang nog minstens 15 minuten te blijven, aangezien gierzwaluwen mogelijk na zonsondergang nog terug kunnen vliegen naar hun nest. Er zijn drie veldbezoeken uitgevoerd specifiek gericht op gierzwaluwen. Deze veldbezoeken zijn uitgevoerd op 15 en 25 juni en 6 juli 2021. Bij het onderzoek naar gierzwaluwen is gelet op de aanwezigheid van rondvliegende gierzwaluwen in de omgeving van de betreffende panden. Het gedrag van aanwezige gierzwaluwen is bestudeerd om te kunnen vaststellen of nestplekken van de vogels zich bevinden in het gebouw binnen het plangebied. De weersomstandigheden, de data van de veldbezoeken en dergelijke zijn weergegeven in tabel 2.

Tabel 2. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers en weersomstandigheden. Onderzoekers: FD = Freek Derks, IV = Ivar Vleut

Datum	Tijd (van - tot)	BCAS	Onderzoeker	Bewolking	Temp °C	Neerslag	Wind (Bft)
15-6-2021	19:55 – 22:15	21:57	FD	Helder	23	Geen	1
25-6-2021	19:55 – 22:10	21:59	IV	Licht bewolkt	17	Geen	2
6-7-2021	19:55 – 22:15	21:55	FD	Helder	18	Geen	3

Huismussen

Het huismusonderzoek is uitgevoerd conform de methode van het NGB soortinventarisatieprotocol voor huismussen versie juli 2017, zoals geadviseerd in het kennisdocument Huismus van BIJ12. In plaats van de vereiste twee veldbezoeken zijn drie veldbezoeken uitgevoerd specifiek gericht op huismussen. Deze veldbezoeken zijn uitgevoerd op 15 april, 3 mei en 3 juni 2021.

Bij het onderzoek naar huismussen is gelet op de aanwezigheid van huismussen in de omgeving van de betreffende panden. Het gedrag van aanwezige huismussen is bestudeerd om te kunnen vaststellen of nestplekken van de vogels zich bevinden in het gebouw binnen het plangebied. Verder is er gekeken naar geschikt habitat voor de huismus binnen en rond het plangebied, zoals wintergroene struiken, foerageergebied, stofbaden en water. De weersomstandigheden, de data van de veldbezoeken en dergelijke zijn weergegeven in tabel 3.

Tabel 3. Overzicht veldbezoeken, onderzoekers en weersomstandigheden. Onderzoeker: KM = Kirsten Moonen

Datum	Tijd (van - tot)	Onderzoeker	Bewolking	Temp °C	Neerslag	Wind (Bft)
15-4-2021	08:00 – 09:00	KM	Licht bewolkt	4	Geen	1
3-5-2021	08:00 – 09:00	KM	Bewolkt	7	Geen	3
3-6-2021	07:00 – 08:00	KM	Licht bewolkt	18	Geen	2

Resultaten Vleermuizen

Vleermuizen

De resultaten van de verschillende rondes zijn opgenomen en weergegeven in de kaarten in bijlage 1.

Foerageergebied

Gedurende het onderzoek zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen ten zuiden en oosten van het plangebied.

Zomerverblijfplaats

Tijdens het onderzoek is een zomerverblijfplaats van de laatvlieger vastgesteld zijn in het plangebied geen zomerverblijfplaatsen van vleermuizen aangetoond. Drie individuen kwamen uit het gat boven de regenpijp gevlogen, zie foto 1 en figuur 2. Ook zijn er twee gewone dwergvleermuizen aantikkend waargenomen aan de oostzijde van het gebouw. De individuen tikten aan bij het kozijn het raam. Vermoedelijk gaat het hier ook om een zomerverblijfplaats. Verder zijn er buiten het plangebied nog twee zomerverblijfplaatsen van meerdere gewone dwergvleermuizen vastgesteld, namelijk aan de Virmundtstraat 16 & 17.

Figuur 2. Samenvatting waarnemingen vleermuizen voorjaarsrondes, Pp = gewone dwergvleermuis, Es = laatvlieger, getal = aantal

Foto 1. Locatie zomerverblijfplaats laatvlieger (rode cirkel)

Kraamverblijfplaats

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen kraamverblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

Paarverblijfplaatsen

Mannetjes vleermuizen van sommige soorten vertonen in het najaar een opvallend baltsgedrag. Tijdens de balts vliegen de mannetjes van de gewone dwergvleermuis roepend rond om vrouwtjes te lokken, veelal gebruiken ze hierbij vaste trajecten binnen een territorium. Paarverblijven bevinden zich vaak in het centrum van het territorium in voornamelijk gebouwen of holle bomen.

Tijdens het onderzoek zijn er meerdere baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen rondom het plangebied. Het is mogelijk geweest het territorium vast te stellen van de drie individuen, zie figuur 3. Het territoria van de individuen overlapt gedeeltelijk met het plangebied. Gezien het gedrag (vliegend rondom de woning) van het individu en de aanwezigheid van de zomerverblijfplaats aan de Virmundtstraat 17 wordt ervanuit gegaan dat de zomerverblijfplaats ook als paarverblijfplaats wordt gebruikt. Binnen het plangebied is geen paarverblijfplaats vastgesteld.

Figuur 3. Samenvatting waarnemingen vleermuizen najaarsrondes, Pp = gewone dwergvleermuis

Gierzwaluw

Tijdens het onderzoek zijn er geen nestlocaties van de gierzwaluw waargenomen. Ook zijn er geen gierzwaluwen in giervlucht waargenomen, enkel gierzwaluwen die hoog boven het gebied vlogen. Zie figuur 4 voor de waarnemingen van de drie onderzoeksrondes naar gierzwaluw.

Figuur 4. Waarnemingen gierzwaluwonderzoek 2021, getal = aantal

Huismussen

In figuur 5 zijn de elementen te zien die mogelijk onderdeel uit kunnen maken van het leefgebied van de huismus binnen het plangebied en de directe omgeving en in figuur 6 zijn de waarnemingen van de huismussen weergegeven. In de haag aan de zuidzijde van het plangebied zijn enkele huismussen in dekking waargenomen. Binnen het plangebied zijn geen nestlocaties van de huismus vastgesteld. Ten noorden van het plangebied, aan de Virmundtstraat 24 zijn wel drie nestlocaties van de huismus vastgesteld.

Figuur 5. Elementen leefgebied huismus in en in de directe omgeving van het plangebied

Figuur 6. Waarnemingen huismus tijdens het onderzoek in 2021, getal = aantal

Effectbeoordeling en toetsing Wet natuurbescherming

Vleermuizen

Foerageergebied

Gedurende het onderzoek zijn er binnen het plangebied foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het slopen van het gebouw en het creëren van nieuwbouw zal geen negatief effect hebben op het foerageergebied van deze vleermuizen als de werkzaamheden gedurende de dag worden uitgevoerd. Geadviseerd wordt om werkzaamheden in de daglichtperiode uit te voeren, zodat er geen verstoring op foeragerende vleermuizen door kunstlicht plaats kan vinden.

Verblijfplaatsen

In het plangebied is een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en een zomerverblijfplaats van de laatvlieger vastgesteld. Het slopen van het gebouw zal leiden tot het vernietigen van de verblijfplaatsen. Dit is een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (art. 3.5). Voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden is het daarom noodzakelijk om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te verkrijgen en dienen tijdig mitigerende maatregelen te zijn genomen.

Gierzwaluwen

Tijdens het onderzoek zijn binnen het plangebied geen nestlocaties van gierzwaluwen aanwezig. De voorgenomen plannen en de werkzaamheden hebben geen effect op de gierzwaluw.

Huismussen

Tijdens het onderzoek zijn binnen het plangebied geen nestlocaties van de huismussen waargenomen. Het plangebied vormt onderdeel uit van het leefgebied van de huismus. Gezien het aantal waarnemingen van huismussen binnen het plangebied wordt er niet vanuit gegaan dat het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefomgeving van de huismus.

Conclusie

Vleermuizen

Het slopen van het gebouw leidt tot het vernietigen van een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Dit is een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (art. 3.5). Voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden is het daarom noodzakelijk om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te verkrijgen en dienen tijdig mitigerende maatregelen te zijn genomen.

Gierzwaluwen

In het plangebied geen nestlocaties van gierzwaluwen aanwezig. De werkzaamheden hebben derhalve geen negatieve effecten op gierzwaluwnesten.

Huismussen

Tijdens het onderzoek zijn er geen huismussen waargenomen binnen het plangebied. In de directe omgeving zijn meerdere nestlocaties van de huismus vastgesteld. De werkzaamheden hebben echter geen effect op het leefgebied van de huismus die in de omgeving verblijven.

Literatuur

- + Bij12. 2017. Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Bij12. 2017. Huismus *Passer domesticus*. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Bij12. 2017. Gierzwaluw *Apus apus*. Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017
- + Lundberg, K., & Gerell, R. 1986. Territorial advertisement and mate attraction in the bat *Pipistrellus pipistrellus*. *Ethology*, 71(2), 115-124.
- + Netwerk Groene Bureaus. 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet Natuurbescherming. Versie juli 2017.
- + Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard gewone dwergvleermuis. Versie 1.1, maart 2014. RVO-S12-401/BF15896
- + Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging. 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

Bijlage 1. Waarnemingen per onderzoeksronde

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis

Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger

Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis

Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger

Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis

Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger

Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
 Es – *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger
 Getal = aantal

Pp – *Pipistrellus Pipistrellus* – Gewone dwergvleermuis
Getal = aantal